

УДК 32-027.21(477)

О. М. Сахань, кандидат соціологічних наук, доцент

ПРОБЛЕМА ДЕСТРУКТИВНОСТІ В МОТИВАЦІЯХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ

Присвячено розгляду проблеми деструктивності в мотиваціях сучасного українського політикуму, пошуку причин їх виникнення, аналізу наслідків, до яких призвела діяльність влади, мотивована в такий спосіб, та пошуку шляхів попередження виникнення деструктивності в мотиваційній сфері політиків.

Ключові слова: мотив, мотивація, мотивація влади.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі українська політична реальність формується переважно під значним впливом особистісних мотивів можновладців, що реалізують політичну владу. В мотиваційній сфері сучасного політикуму все більше простежуються деструктивні складові, які виявляються у відповідних політичних рішеннях та діях влади, що негативно впливає на функціонування політичної системи нашої держави та погіршує життя людей. Тому серед питань, що потребують розгляду, зважаючи на її суспільну значущість, актуалізується проблема мотивацій сучасних українських політиків, яка відіграє важливу роль у перебігу розвитку політичного процесу та є необхідною передумовою попередження випадків, коли деструктивні мотивації можуть викликати певні ускладнення, призвести до руйнівних наслідків.

Нещодавно в Україні під впливом та при участі певної групи політиків провідної політичної партії відбулися події, які вплинули на деякі зміни в розвитку політичного процесу нашої держави, а саме: 30 вересня 2010 р. Конституційний Суд України скасував «політреформу» 2004 р. і повернув в дію Конституцію 1996 р., тобто замість парламентсько-президентської форми правління в нашій країні тепер буде президентсько-парламентська. Президенту повертаються деякі повноваження, які згідно з політичною реформою 2004 р. були у Парламенту та уряду. Наприклад, повертається норма, за якою кандидатура Прем'єр-міністра вноситься на затвердження Парламенту Президентом. Він також призначає всіх членів Кабінету Міністрів за представленням Уряду. В рішенні Конституційного Суду зазначено, що «Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV не відповідає Конституції (неконституційний) у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду і ухвалення. Закон України про внесення змін до Конституції України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV втрачає силу з дня ухвалення цього рішення, яке є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржено» [1].

Таким чином, Конституційний Суд України своєю ухвалою показав, що майже п'ять років після вступу в силу 1 січня 2006 р. Закону України «Про

внесення змін до Конституції України», в результаті якого було здійснено перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми правління, країна жила в неправовому просторі, а ті хто голосували за зміни до Конституції в 2004 р., вчинили незаконні дії і повинні нести покарання. До речі, на думку екс-міністра юстиції С. Головатого, необхідно відправити у відставку голову парламенту В. Літвіна, який забезпечив таку «законність», коли головував Верховною Радою при ухваленні рішення про внесення змін до Конституції України у 2004 р. [2].

Постає чимало запитань: якими мотивами керувалися ініціатори конституційних змін 2004 р., що намагалися перенести на недостатньо підготовлений український ґрунт моделі влади європейського типу, при цьому зберігши радянсько-азійські форми врядування? Чому судді Конституційного Суду мовчали майже шість років після внесення змін до Основного Закону країни, коли на зміну більш-менш зрозумілій схемі, в якій Президент реалізує свою функцію глави держави через керівництво виконавчою владою, але при цьому спирається на нормативно-правову базу, сформовану Верховною Радою, у тому числі на затверджений нею Державний бюджет, прийшла інша, менш зрозуміла і явно непослідовна в своїй реалізації схема? Як пояснити, що тільки після приходу до влади на посаду Президента країни В. Януковича, а не раніше, наприклад, коли країну очолював В. Ющенко, який намагався провести свій проект Основного Закону, вніс його на розгляд парламенту, але народні депутати не підтримали пропозиції екс-глави держави, виникла необхідність робити ревізію політичної реформи в Україні?

Що або хто саме спонукали 252 депутатів Верховної Ради звернутись 14 липня 2010 р. до Конституційного Суду з проханням визнати закон № 2222-IV від 8 грудня 2004 р. повністю неконституційним у зв'язку з порушенням встановленою Конституцією процедури його розгляду та ухвалення? А тепер, після задоволення їх звернення до Конституційного суду та ухвалення відповідного рішення повернутися до Конституції 1996 р., яка передбачає президентсько-парламентську форму правління, що послаблює роль Парламенту та Уряду у здійсненні публічної влади, руйнує певні позитивні досягнення, здобуті за короткостроковий період парламентсько-президентської форми правління в Україні, а вписані в Конституцію 1996 р. президентські повноваження створюють загрозу авторитарності, про що свого часу наголошувала Венеціанська комісія. Крім того, для приведення нормативно-правового поля у відповідність з рішенням Конституційного Суду потрібно внести зміни до близько 40 законів, за якими країна жила останніх п'ять років. Як заявив голова Парламенту В. Літвін: «Поки Верховною Радою України не скасовано всі закони, прийняті в розвиток конституційної реформи 2004 року, ситуація “провисає”. Головне питання — хто візьме на себе ініціативу опублікувати текст Конституції і сказати, що він автентичний? Я так розумію, що потрібно створювати конституційну комісію» [3].

Можна припустити, що підставою появи мотивації у сучасного політикуму повернутися до Конституції 1996 р. могли бути, з одного боку, не впевненість чинної влади в довгостроковості своїх владних позицій, а з другого — бажання посилити свої можливості поки є час через розширення повноважень Президента та закріплення міцної вертикалі влади, а за думкою опозиції — узурпувати владу. Головним джерелом для цих перетворень стало відоме рішення Конституційного Суду, що повернуло до дії Основний Закон 1996 р. та президентську форму правління. Час покаже, наскільки цей крок уперед-назад був корисним для суспільства і чи стане влада дійсно відповідальною за свої дії і рішення перед громадянами та відкритою для спілкування з народом після створення міцної владної вертикалі, чи допоможе в побудові безкризової економіки та чи сприятиме ефективному розвитку політико-правової системи в Україні. Залишається лише сподіватись, що рішення про повернення до президентсько-парламентської форми правління в Україні ухвалили люди з розумінням своєї відповідальності перед суспільством за наслідки створення нової управлінської моделі.

Отже, справу зроблено. Зміна форми правління в Україні викликала стримувану реакцію світової громадськості, тому що, наприклад, у Європі є багато країн і з президентською формою правління, і з парламентською. Європейські політики і експерти сходяться на думці, що це рішення є внутрішньою справою країни. Різноманітні вітчизняні опоненти чинної влади закликали народ до акцій громадянського протесту («Наша Україна»), блокували трибуну Верховної Ради та називали події, що сталися «конституційним переворотом» (БЮТ). Учені зв'язали аналізувати причини та наслідки рішення Конституційного Суду щодо скасування політреформи в Україні.

Все це *зумовлює необхідність вивчення* проблем, пов'язаних з мотиваціями політичної влади в умовах чергових перебудов у політичній системі України, яку сьогодні важко назвати стійкою, певних змін у функціонуванні її елементів та процесів взаємодії між ними в умовах оновленого правового поля, в якому мають функціонувати інститути політичної системи та громадянського суспільства після повернення країни до Конституції 1996 р.

Аналіз наукових джерел і публікацій свідчить про те, що, незважаючи на певний інтерес науковців до проблеми мотивації влади, деякі її аспекти досліджено недостатньо. Так, у роботах Г. Бірюкової, М. Вебера, М. Головатого, Г. Дилигенського, С. Каверіна [4–8] та інших авторів розглядаються суб'єктивний бік влади, засоби її здійснення суб'єктом, досліджуються питання про джерела влади і можливості їх використання та оцінюється мотиваційна основа об'єкта влади.

У працях зарубіжних авторів (А. Адлера, Дж. Вероффа, Б. Годстафта, Г. Емерсона, Х. Лассуєлла, Д. Макгрегора, Ф. Тейлора та ін.) аналізуються теоретико-методологічні засади проблеми, відслідковуються різні варіанти актуалізації мотивів влади, вияви мотивації в поведінці суб'єктів взаємодії, шляхи та результати реалізації різноманітних мотивів влади.

На особливу увагу заслуговує загальноновизнана у політичній науці класифікація мотивів Д. Макклелланда і Дж. Аткинсона, які виокремили три ключові мотиви: мотив влади, який іноді трансформується в мотив контролю, мотив досягнення та мотив афіліації (намагання бути з іншими), аналіз яких дає змогу простежити зміст політичної діяльності, її спрямованість, цілі тощо. [9, с. 198,].

Природу, перебіг мотиваційних процесів та активність людини при досягненні поставлених цілей дослідили представники німецької школи Д. Браун, Г. Мюррей, Х. Хекхаузен, Ф. Хоппе, американської — Г. Айзенк, А. Бандура, Г. Олпорт та ін. Різноманітні моделі мотивації запропонували західні вчені В. Врум, Ф. Герцберг, В. Зігерт, С. Керролл, М. Ланг, К. Левін, А. Маслоу, Г. Тосі, Дж. Шоннесі та ін. Однак дослідження такої проблеми, як деструктивність у мотиваційній сфері політиків, розуміння причин її виникнення, поширення та наслідків впливу на політичний процес, розвиток держави, суспільства, житті населення, відсутні.

У контексті викладеного *метою* статті є визначення мотивацій сучасного українського політикуму та виділення серед них таких, що мають деструктивні характеристики, задля пошуку ефективних засобів протидії і розв'язання зазначеної проблеми.

На підставі аналізу наукової літератури ми дійшли висновку про те, що поняття «мотивація» є похідним від первісного поняття «мотив». Завжди спочатку з'являється мотив, який дає поштовх до виникнення процесу мотивації, внаслідок чого суб'єкт становить мету, обирає засоби її досягнення, ухвалює рішення щодо вчинення конкретного діяння.

Діяльність є мотивованою, тобто спрямованою на досягнення мети мотиву, однак, це не слід змішувати з мотивацією.

Мотив — це те, заради чого здійснюється діяльність, у нашому випадку політична [10, с. 389–390]. Мотиви мають динамічну спрямованість, системний характер і формуються на основі актуальних потреб і особливостей ситуації. Перші зумовлюють необхідність саме даної конкретної спрямованості діяльності, другі — її можливість [11, с.195]. *Мотив діяльності* — це фактично *предмет діяльності*, який може бути як матеріальним, так і ідеальним, як даним у сприйманні, так і існуючим тільки в уявленні [12, с.102–107]. Мотив створює лише те внутрішнє тло, на якому ґрунтується та розгортається процес мотивації в цілому.

Мотивація — це процес спонукання людини, соціальної групи до здійснення певної (в тому числі політичної) діяльності (бездіяльності), тих чи інших дій. Це предметноспрямована активність людини, що зумовлює обрання нею поведінки, спрямованої на певну мету, сукупність внутрішніх рушійних сил і зовнішніх обставин (об'єктивних причин), які визначають форми, інтенсивність та наполегливість обраної діяльності. Тому мотивація вимагає аналізування та оцінювання альтернатив, зважування можливих наслідків дії, обрання і ухвалення рішень.

Х. Хекхаузен розглядає мотивацію не як головну причину поведінки, а як поняття, що описує динаміку взаємодії множини чинників при конкретній взаємодії людини з середовищем, включаючи досвід цілепокладання та саму поведінку [13, с. 17].

У здійсненні своїх цілей, досягненні намічених результатів і задоволенні потреб люди залежать один від одного і постійно опиняються або у ситуації владарювання над іншими (іншим), або підлеглості. Відповідно до моделі дій влади, яку запропонував Х. Хекхаузен, після того, як склалася *мотивація влади* (причому підстави появи такої мотивації можуть бути різноманітними), тобто поштовх до діяльності, пов'язаної із задоволенням певних потреб суб'єктів у владних відносинах, суб'єкт влади дає звістку об'єкту впливу про те, на яку поведінку він від нього очікує. Якщо об'єкт впливу поводиться відповідно до цих чекань, то процес дії на цьому закінчується. Якщо ж об'єкт впливу висловлює непокору, то суб'єкт влади оцінює *силу своїх джерел*, що є в його розпорядженні, та обирає найбільш ефективну *стратегію їх використання*. Джерела влади мають як особистісний, так і інституціональний характер. Обрання джерел влади залежить від поведінки, що очікується з боку об'єкта влади.

Так, за часи президентства Л. Кучми, в Україні певний вплив на політичний процес справляло його оточення, активно використовувалися неформальні механізми впливу на ухвалення управлінських рішень, зросла роль тіньових центрів, що детермінують політичний процес. Декілька корпоратизованих груп, що взяли під контроль перерозподіл суспільних багатств, до яких в Україні входив не тільки так званий економічний надлишок, що є завжди предметом політичного суперництва, а й значні масиви державної власності, що були активно приватизовані у цей час, створили систему паразитування на правлячому режимі. Своїми діями олігархічні угруповання його дискредитували в очах суспільства, але своїми ресурсами забезпечували йому збереження влади попри її фактичну нелегітимність. Такий статус «опори» дозволяв відповідним групам послідовно розширювати свій вплив на ухвалення політичних рішень і в умовах зростання народної недовіри до влади ставив керівництво держави у залежність від їхньої підтримки [14]. Як результат наведених обставин в економіці України склалася ситуація, за якої державна підтримка не мала достатнього економічного обґрунтування. Внаслідок цього було отримано недостатній рівень конкурентоспроможності підприємств, послаблення ринкового відбору та інвестиційну непривабливість, що мотивувало Президента України використовувати переважно адміністративний ресурс задля впливу на політичний процес в Україні [15, с.15].

Пущенню в хід джерел влади можуть протистояти внутрішні, у тому числі особистісні, бар'єри суб'єкта влади, які вдасться або не вдасться перебороти. Якщо внутрішні бар'єри не виникають або успішно долаються, то суб'єкт влади застосовує будь-який засіб впливу. Цей засіб має відповідати

обраному джерелу влади, його обрання залежить від *індивідуальних особливостей* того, хто використовує і застосовує владу суб'єкта, від сприйняття їм ситуації, і від того, якій опір чинить об'єкт влади. Слід відзначити, що сила використаних засобів зростає пропорційно зменшенню у суб'єкта впевненості в собі. Людина, що відчуває себе слабкою, при досягненні керівної посади, що надає в її розпорядження численні інституціональні джерела влади, як правило, уникає особисто безпосередніх засобів впливу, замінюючи їх більш жорсткими інституціональними мірама [16], а відповідальність за ухвалені рішення чи дії перекладає на своїх підлеглих. Цей висновок цікавий для оцінювання особистості політиків із погляду застосування ними засобів розв'язання важливих проблем.

Наприклад, у мотиваційній сфері экс-президента України Л. Кучми паралельно існували два сильних мотиваційних вектора: мотивація влади-засобу та мотивація влади-мети, що спровокувало появу так званого «ефекту терезів». У процесі ухвалення рішень Президент то керувався прагматичністю, то піддавався впливу ззовні. У 1994 р. деякі укази Президента утворили базу для економічного реформування, а підписаний у 1995 р. Конституційний Договір надавав Президентові можливості реалізувати поставлені цілі. Але внаслідок хаотичної економічної політики, яка пояснюється схильністю Л. Кучми до впливу з боку різних політичних акторів і бізнесових еліт, цілі виявилися недосягнутими.

Різні потреби, які є основою мотиваційного механізму, надають процесу реалізації влади різних відтінків. Носії влади зі *спрямованістю на взаємодію* зазвичай пасивні та мають схильність до впливу з боку інших; *орієнтовані на пошук похвали власних дій* прагнуть підтримувати дружні відносини з оточуючими. *Спрямованість на реалізацію потреби в самореалізації* відбиває інтенсивність, із якою суб'єкт влади розв'язує державні та політичні проблеми. Прагнення оволодіти простором для реалізації власних потреб, *орієнтованість на себе*, ігнорування інтересів оточуючих притаманні політичним лідерам зі спрямованістю на себе. Якщо в мотиваційній сфері суб'єкта влади домінує невротичний тип спрямованості на себе, то головне його прагнення — перетворити інших людей на об'єкт своєї волі, стати їхнім «володарем», здобувати відсутню силу за рахунок інших [15, с.11]

Бажання оволодіти владою як найвищою цінністю може спричинити гіпертрофований потяг до влади як результат розвитку агресивності і деструктивних рис особистості, яка діє у сфері політики. Причини такого прагнення різні, причому вагомість цього мотиву в ієрархії мотивів для однієї людини змінюється залежно від життєвої ситуації. Отже, мотивація влади є не тільки необхідною, а й недостатньою умовою функціонування владного механізму.

Відповідно до теорії Д. Макклелланда люди, що прагнуть влади, повинні задовольнити цю свою потребу і можуть це зробити при обійманні певних посад в організації. Прагнення влади має не тільки говорити про честолюб-

ство, а й показувати вміння людини успішно працювати на різних рівнях управління в організаціях, а прагнення визнання — її здатність бути неформальним лідером, мати власну думку і вміти переконувати оточуючих в її правильності. Використання і реалізація владного впливу призводять до певних наслідків для суб'єкта. За допомогою зміни у поведінці об'єкта суб'єкт задовольнив блокувану потребу, відчув свою могутність. Змінюється сприйняття об'єкта впливу, якому може бути приписана більш залежна і менше автономна мотивація, зменшується його значущість, збільшується психологічна дистанція і т.д. [17].

Відомо, що 90 % людей, які потрапляють у владу в нашій країні, розглядають її виключно як інструмент власного збагачення, а ще 9 % — як інструмент підняття свого іміджу та авторитету. Режим *олігократії* (диктатура олігархів), сформований за часів Л. Кучми, за президентства В. Ющенка перетворився на *клеттократію* (владу крадіїв). Представники влади наявно демонструють власний правовий нігілізм, нехтування законами або їх безпринципне пристосовування під власні потреби. На що можуть сподіватися громадяни України, які не отримують від влади необхідні послуги для забезпечення їх життєдіяльності, безпечності, добробуту та самореалізації людини? Країна дійшла до межі, коли влада і держава являють собою не механізм захисту громадян та їх інтересів, а небезпечність, навіть загрозу для них. Це означає, що система мотивацій сучасного українського політикуму, збудована у такий спосіб, є деструктивною за своєю сутністю.

Невипадково, що серед *причин, що призводять до формування деструктивних складових у мотиваціях українських можновладців*, — надмірні амбіції окремих політиків та переважання особистих і групових інтересів у їхніх діях над загальнонаціональними; відсутність досвіду щодо керування країною в умовах модернізації політичної системи та певних змін у функціонуванні її інститутів; відсутність професіоналізму, загальної культури та порядності значної кількості сучасних політиків, а також низький рівень політико-правової культури населення, правова незахищеність людини, правовий нігілізм громадян, політична апатія та недовіра до будь-яких інститутів влади тощо.

Коли створюється будь-яке підприємство, акціонери розробляють його статут і наймають менеджерів, звичай думують, як побудувати його діяльність таким чином, щоб, з одного боку, менеджери були зацікавлені у розвитку бізнесу, а з другого — не обкрадали акціонерів і останні могли їх контролювати. Так і система влади повинна мати відповідні важелі, які б забезпечували правильну з точки зору громадян як акціонерів держави систему мотивації для менеджерів, тобто для політиків і чиновників. А це відповідні критерії і процедури [18]. Йдеться про визначення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як управлінської з встановленням відповідних принципів формування, критеріїв оцінювання її ефективності та відповідальності службовців за результати своєї діяльності, створення певного

порядку у владних структурах, розподілу праці, встановлення місця і функцій кожної людини у колективі, які здійснюються за допомогою управління політичними менеджерами задля реалізації мети політичної діяльності, а також процедури, які забезпечують прозорість діяльності органів влади і кожного окремого посадовця та механізми підзвітності і відповідальності перед громадянами, наприклад, відкриті публічні реєстри рішень органів; реєстри політичних партій та громадських об'єднань та їхні програмні засади, напрями діяльності, фінансово-організаційні питання; переліки обмеження права приватної таємниці, особливо для політиків та державних службовців; реєстри обмежень в питанні подання недостовірної інформації, пропаганди шкідливих для здоров'я людини та несумісних з ідеєю безперервного розвитку речей тощо.

Якщо чинна влада не буде своєчасно реагувати та протидіяти різним виравам деструктивності в діяльності окремих політиків та їх об'єднань, це може гальмувати політичний, соціально-економічний та культурний розвиток країни, спричинити різноманітні антисоціальні явища, в тому числі формування подвійної моралі у свідомості людей, поширення корумпованості та злочинності в суспільстві, невиправдані величезні матеріальні витрати на реалізацію неефективних та безглузких проєктів, делегітимацію влади, нестабільність усієї політичної системи тощо не тільки на сучасному етапі, а й у недалекому майбутньому.

Так звані «тіньові сили», які зацікавлені в легалізації свого нового статусу в Україні і за кордоном, прагнуть забезпечити прибутковість отриманої власності, закріпити свою політичну та економічну владу, створити сприятливі інвестиційні умови для свого бізнесу, ігноруючи національні інтереси країни в головних галузях її життєдіяльності, закріпити силові інститути держави, за допомогою яких знешкоджають конкурентів, а в разі потреби «придушуватимуть» окремі соціальні виступи, будь-які громадські ініціативи, тобто стимулювати сучасний політикум до деструктивних дій, спрямованих проти свого народу, створювати умови для зовнішнього (зокрема прихованого) впливу інших держав на політичні процеси в Україні. *Наприклад, маємо багато випадків, коли окремі політичні сили для вирішення внутрішньополітичних завдань апелюють до Брюсселя, Вашингтона чи Москви. Тим самим вони добровільно залучають зовнішні центри впливу до розв'язання наших проблем. Спекуляції навколо питань: дружити чи не дружити з Росією, інтегруватися в НАТО чи ні, готуватися до можливого військового зіткнення Росії та України або анексії Росією Криму тощо, які передбачають визначення позиції і сподівання на підтримку зовнішніх сил, є вже само по собі зовнішнім втручанням.*

Аби такого не сталося, необхідно створити дійовий механізм подолання «соціальних хвороб» в політиці, економіці, культурі, освіті, правоохоронній, навіть у моральній сферах (якщо раніше у нас просто крали, то тепер де-

путати влаштовують сафари на селян, твалтують дітей). І від того, наскільки будуть враховані й осмислені тенденції перетворень у мотивації суспільства в цілому та його окремих членів, в першу чергу політиків, залежатиме і кінцевий результат протидії будь-яким виявам деструктивності влади та суспільства [19, с.152].

Результатом деструктивних виявів у діяльності сучасного українського політикуму стало те, що наприкінці 2010 р. в Україні фіксується найнижчий рівень довіри до державних інституцій та окремих політиків. Після педофілгейтів та інших скандалів суспільство не вірить не тільки політикам, а й саме собі. У 2002 р. своєму сусідові довіряло понад 20 %, а не довіряло 6 %. У 2009 р. довіряють своєму сусідові 15 % українців, а не довіряють 7 %. Ми перестали довіряти ближньому. Якщо немає такої довіри, немає взаємодії на горизонтальному рівні. Якщо немає горизонтальної взаємодії, немає політичної української нації [20].

Демократичний режим не є безумовною запорукою ліквідації деструктивних тенденцій, але він дає змогу зменшити обсяг деструктивних процесів і реалізувати ефективні засоби протидії та подолання зазначених процесів, а для цього необхідно створити *систему мотивацій для трансформації свідомості людей та системи запобіжників від виявів негативу*. Творення такої системи мотивації та запобіжників можливе лише через встановлення шляхом громадської згоди відповідної системи регламентів, правил та процедур як правового поля держави.

Головними чинниками такої системи мають бути: абсолютизація ідеї безпечності (в першу чергу здоров'я) людини та її розвитку; якості її життя; гарантування прав, в тому числі на доступ до інформації (особливо такої, що пов'язана з ризиками та загрозами особистій безпечності); абсолютна прозорість (наприклад, через прозорість трансакцій) суспільних відносин; функціонування системи влади та вироблення національної ідеї, яка має інтегрувати населення України [21]; формування нової національної політичної еліти, в мотиваційній сфері якої на першому місці стоять інтереси народу. Усе це дозволяє зробити **висновок** про те, що мотивація влади повинна бути зорієнтована на людину, розв'язання її проблем, з чіткими, прозорими та зрозумілими правилами співжиття, а відповідно і принципами формування, функціонування та відповідальності влади, що дасть змогу одержати позитивний ефект щодо подолання виявів деструктивності в мотиваціях сучасного політикуму країни.

ЛИТЕРАТУРА

1. Конституционный суд изменил форму правления в Украине [Текст] / REGNUM. Информационное агенство. — 1 октября 2010 // <http://www.regnum.ru/news/1331605.html#ixzz11CTBxZyK>

2. Литвина собираются отправить в отставку [Текст] / REGNUM. Информационное агенство. — 5 октября 2010 // http://www.utro.ua/ru/politika/litvina_sobirayutsya_otpravit_v_otstavku1286136829
3. Для полной отмены политреформы в Украине необходимо изменить около 40 законов. [Текст] — 1 октября 2010 / REGNUM. Информационное агенство // <http://www.regnum.ru/news/1331605.html#ixzz11CTBxZyK>
4. Бірюкова, Г. Психологічна природа владних відносин [Текст] / Г. П. Бірюкова // Людина і політика. — 1999. — № 1. — С. 24–28.
5. Вебер, М. Политика как призвание и профессия [Текст] // М. Вебер Избранные произведения / пер. с нем.; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденко. — М. : Прогресс, 1990. — С. 644–706.
6. Головатий, М. Політична психологія [Текст] : підручник 2-ге вид. / М. Ф. Головатий. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 400 с.
7. Дилигенський, Г. Социально-политическая психология [Текст] : учеб. пособие для высших учебных заведений. / Г. Дилигенський — М. : Наука, 1994. — 289 с. / Электронный ресурс. — Режим доступа: http://www.zipsites.ru/books/sotsialnopoliticheskaya_psikhologiya/
8. Каверин, С. Б. Потребность власти [Текст] / С. Б. Каверин — М. : Знание, 1991. — 64 с.
9. Политическая психология [Текст] : учеб. пособие для вузов / под общ. ред. А. А. Деркача, В. И. Жукова, Л. Г. Лаптева. — М. : Акад. Проект, Екатеринбург : Деловая книга, 2001. — 858 с.
10. Философский энциклопедический словарь [Текст] — М. : Сов. энцикл., 1983. — 840 с.
11. Леонтьев, Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности [Текст] / Д. А. Леонтьев — М. : Смысл, 1999. — 487 с.
12. Леонтьев, А. Н. Деятельность. Сознание. Личность [Текст] / А. Н. Леонтьев — М. : Политиздат, 1977. — 304 с.
13. Хекхаузен, Х. Психология мотивации достижения [Текст] : пер. с англ. / Х. Хекхаузен — СПб. : Речь, 2001. — 240 с.
14. Розумний, М. Яка політреформа потрібна українцям? [Текст] / М. Розумний Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://varianty.org.ua/expertyza.htm>
15. Брехаря, С. Г. Особистість як суб'єкт політики: мотиваційний аспект реалізації політичної влади 2004 року [Текст] : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. / С. Г. Брехаря. — К., 2004. — 19 с.
16. Хекхаузен, Х. Мотивация и деятельность [Текст] : пер. с нем. / Х. Хекхаузен; под ред. Б. М. Величковского. — М. : Педагогика, 1986. — 423 с.
17. McClelland, D. C. The achievement motive [Text] / D. C. McClelland — N.Y., 1976 — 670 p.
18. Методологічні проблеми дослідження мотивації політичної влади в умовах трансформації політичної системи українського суспільства [Текст] // <http://pravda.com.ua> 8. 19. Шакун, В. І. Влада і злочинність [Текст] / В. І. Шакун — К. : Пам'ять, 1997. — 226 с.
20. Віталій Кулик : Ані Янукович, ані Тимошенко не є ідеальними кандидатами для Кремля [Текст] Електронний ресурс / Кулик Віталій. — Режим доступу: http://www.gart.org.ua/?lang=ua&page_id=2&news_type=3&element_id=23461
21. Громадянське суспільство. Початок [Текст] Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://gau.org.ua/node/414>

ПРОБЛЕМА ДЕСТРУКТИВНОСТИ В МОТИВАЦИЯХ СОВРЕМЕННОГО УКРАИНСКОГО ПОЛИТИКУМА

Сахань Е. Н.

Посвящено рассмотрению проблемы деструктивности в мотивациях современного украинского политикума, поиску причин ее возникновения, анализу последствий, к которым привела деятельность власти, мотивированная таким образом, и поиску путей предупреждения возникновения деструктивности в мотивационной сфере политиков.

Ключевые слова: мотив, мотивация, мотивация власти.

A PROBLEM OF DESTRUCTIVE IS IN MOTIVATIONS MODERN UKRAINIAN POLITIKUM

Sakhan O. M.

The article is devoted consideration of problem of destructive in motivations of modern Ukrainian politikum, to the search of reasons of their origin, analysis of consequences, activity of power, explained in such the method and to the search of ways of warning of origin of destructive in the motivational sphere of politicians, resulted in which.

Key words: reason, motivation, motivation of power.

УДК 324

*І. О. Поліщук, доктор політичних наук, доцент,
Т. М. Моторнюк, здобувач*

ПОНЯТТЯ «ВИБОРЧІ ТЕХНОЛОГІЇ»: ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ

Розкрито основні концептуальні підходи до поняття «виборчі технології», які утворилися у сучасній політичній науці. Наведено субкатегоріальний апарат, який віддзеркалює основну палітру дефініцій даного поняття. Проаналізовано зміст головних етапів еволюції виборчих технологій. Зроблено висновок про те що основна аналітична перспектива розгляду поняття «виборчі технології» пов'язана з розвитком маркетингової парадигми.

Ключові слова: виборчі технології, демократія, політичний маркетинг, засоби масової інформації, політична партія, електоральний процес.

Актуальність. Обравши демократичний вектор розвитку лише на початку 1990-х років, Україна була змушена в стислі строки пройти шлях, який